

Ensimmäinen puhelu

Maaliskuinen tiistai-iltapäivä oli jo pitkällä. Juha-Pekka Suomela makasi sairaalan teräsvuoteessa ja tuijotti seinällä raksuttavan kellon sekuntiviisaria ja mielti menneen viime vuoden tapahtumia. Vuosi oli muuttanut koko elämän. Itse asiassa vielä enemmän. Silloin kun hän eli nuoruuttaan seitsemänkymmentä luvulla oli asia ihan toinen. Viime vuoden tammikuussa hän oli ollut työreissulla Saksassa, Papenburgissa. Tietä ylittäessään hän oli joutunut auton tönäisemäksi. Ja kun hän oli siitä kolaroinnista saanut jalkansa ja kylkiluunsa ehyeksi, ilmeni vielä pahempaa. Hänellä oli todettu vatsasyöpä. Se oli tullut täysin puuntakaa. Miksi sitä ei silloin huomattu kun hän oli ollut sairaalassa. Sitä ei hänellä koskaan kerrottu. Se oli kuitenkin tosiasia, joka sekoitti melkoisen osan kaikista ajatuksista. Ensimmäisten päivien ja viikkojen aikana oli vaikeinta sopeutua elämän lopullisuuteen.

Päivittäiset ajatukset kulkivat usein samaa erikoista rataansa. Ne kiersivät ensin vaimon, pojan, tämän vaimon ja heidän pojan kautta työkavereihin. Lopuksi tulivat satunnaiset tutut, kuka mitenkään? Toistuvasti ja hyvin usein ne päättyivät nuoruuteen ja sen myötä Savonlinnan aikaan ja samaan henkilöön. Miksi? Suomela tuijotti kännykkäänsä ja mielti. Ikuisuudelta tuntuvan kännykän näpertämisen jälkeen hän löysi haluamansa. Kemijärvi? Sipovaarankatu? Mitä enemmän asiaa mielti, päätyi hän samaan tulokseen, hänellehän voisi koettaa soittaa. Entä Albiino, vai mikä Jussi se oli, kuuluukohan se vielä porukoihin? Juse nousi vuoteestaan, käveli käytävälle, katsoi puhelimen näyttöä. Hän päätti soittaa.

- Haloo ...Piko!
- No hei! Juha-Pekka Suomela täällä! Vieläkö muistat?
- Muistan muistan, varmasti muistan! Mistä sinä sait mun numeroni? Mistä sinä soitat?
- 118 rietää numeroista kaiken tarvittavan. Minulla on mielestäni ensimmäisen kysymyksen oikeus. Kerro sinä, mitä sulle kuuluu?
- Mitäs tässä kummempia. pojan kanssa tässä toistaiseks kahden elellään. Missä sinä itse oleilet?
- Asun nykyisin Oulussa. Nyt tosin olen sairaalassa OYS:ssa. Mutta älä anna sen vaikuttaa. Kyllä minä vielä elävien puolella olen.
- Herraisä! Mitä sulle on käyny?
- Periaatteessa paljonkin, mut se ei ole nyt minun asiani.
- Hei kuule, nyt on vähän huono aika, Timo-Juhani taisi huutaa jotain? Voiks soittaa vaikka tunnin päästä.
- OK! Hei vai soitatko sinä? Sopiiko? Hei kuunteles kuiteski yks juttu. Mun poika, Kalevi, on kavereittensa kanssa Pyhätunturilla, Kemijärvellä. Se tietää sinut? Mut se on toinen juttu. Niin, Kale tuo huomenna tai ylihuomenna sulle paketin, voisiks soittaa sen jälkeen.

- Mistä se se tietää missä minä asun?
- Ei se niin vaikeaa nykyaikana ole. Siks minäkin osasin vähän varautua ja kun tiesin sen menevän Pyhätunturille. Kale lupasi toimia välimiehenä.
- Pyhä on kyllä Pelkosenniemeä.
- Niin just! Mut sinne kuitenkin. Siellä se jollain poikaporukalla kuitenkin on.
- Mitä sä olet saanu päähäsi? Mitä sä olet ostellut?
- Saa kai rakastetulleen ostaa ja lähettää mitä haluaa.
- Juse, Juse hei! Älä puhukkaan tuollasia. Siitä on kolmekymmentä vuotta kun meillä oli yhteistä. Mutta nyt tilanne on toinen. Ja sinulla on perhe, eikö? Niin ajattelin. Enkä missään tapauksessa halua sekoittaa sinun perheesi elämää.
- Sinä Piko olet minulle se kolmen kolarin tyttö, jota minä olen aina salaisesti rakastanut.
- Mitä? Minkä kolmen kolarin?
- Ihan totta! Ensimmäinen oli se, kun sinä ajoit isäsi auton siihen liikennejakajaan. Toisen aiheutti eräs Albiino. Tai en mä sitä kolaria itte ajanut, mut kiilattiin mettään.

2.

Siitä tuskin olet kuullut koskaan. Silloin oli kuolema oli vielä lähempänä kuin nyt.

Ja ei kaksi ilman kolmatta.

Se kolmas oli vuosi sitten. Olin työreissulla Saksassa. Virallisesti olin jalkamiehenä ja jäin siellä auton tönimäksi. Se sairaalassa makaaminen on tuonut aina Savonlinnan ajan mieleen.

Se miksi nyt olen sairaalassa, ei johdu kolarista. -Ymmärtääkseni nyt minulla on muutama kuukausi. Taikka sitten ei?

- Tiedän kyllä ketä tarkoitat Albiinolla? Miten Jussi kolarointiin liittyy?

- Ei paljonkaan enää. Silloin liittyi, hän nimittäin ajoi sitä autoa joka minut kiilasi. Mut eihän sillä nyt isompaa väliä enää. Ja toivon, ettet vaivaa päätäsi enää sillä. Sen kolaroinnin jälkeen vietin Mikkelin sairaalassa seuraavat kolmekuukautta, sitten pääsin kuntoutukseen Punkaharjulle. Kun sieltä pääsin ajattelin, että haluat vielä tavata, mutta me ei tavattu. Sinä katosit.

- Halusin kyllä, mutta en tiennyt mistä sinut löydän. Ehkä juuri siksi halusin pois Savonlinnasta. Sain paikan Varkaudesta ja sain Tapanin. Sitten tapasin Savonlinna-aikaisen tutun, jota sanoit albiinoksi. Parin vuoden päästä muutimme Porin naapuriin Ulvilaan, sieltä sitten tänne Kemijärvelle. Täällä vietin enoni luona lapsuudessa useita kesiä. Joten tämä oli tuttu paikka monella tavoin. Nyt olemme asuneet täällä reilu parikymmentä vuotta. Minulle viime vuosi oli kovin. Tapanin hautajaisista en mainannu yli päästä. Siinä kuule halusi itse jo samaan hautaan.

- En ole oikein kartalla. Montako miestä sulla oikein on ollut?

- Minulla on, tai oli kaksi poikaa Timo-Juhani ja Tapani. Tapani oli minun vanhin poika. Erosimme Juhaniin kanssa nelisen vuotta sitten. Tapani oli minulla ennen kuin tapasin Jussin.

- Ja että silleen. Sä kerrot arvotuksia. Sä taisit ehtiä nuorena moneen suuntaan. Juhani sun mieheskö ei ole Tapanin isä? Oliko Tapani se poika, jonka kanssa juttelin, kun tapasimme Suomulla Tuulenpesässä muutamavuosi sitten.

- Joo oli! Siitä taitaa olla jo kymmenkunta vuotta. Hän oli Tapani. Muistaakseni siinä oli Timpekin, Timo-Juhani, eikös vain? Tapanin kanssa sinä siinä enemmän juttelit.

- Juu! Taisipa olla. Että Tapani? Ruskeasilmäinen niin kuin sinäkin.

- Olin alle kaksikymppinen kun tapasin hänen isänsä. Nyt Tapani olis 27v. Meillä oli ihana kevät, suunnittelin mielessäni jo vaikka mitä. Kaikki kuitenkin meni niin kuin meni. Mies katosi juuri ennen kun Tapani ilmoitti tulostaan. Nyt sanon sen sitten sinullekin. Onneksi Juhani, tosin kyllä nyt entinen mieheni, otti Tapanin isän paikan. Et sinä, eikä sen enempää Tapani, kumpikaan teistä arvannut siellä Tuulenpesässä, että siinä istuivat isä ja poika ja juttelivat, niin kuin vanhat tuttavat.

- Mitäh! Nyt nyt Piko!Puhutkos totta? Ei saatana!

- Enhän minä siinä voinut edes vihjata siitä. En muista sen tarkempaa syytä, oli se minullekin niin pysäyttävä hetki, mutta sen vannon Tapani on ja oli sinun poika. Muita miehiä minulla ei ole ollut. Neitseelliseen syntymään en usko.

- Jaa..a, vai niin liki oli? Miks et ole yrittänyt ottaa yhteyttä.

- En tiedä. Enhän minä osannut siinä mitään sanoa. Se tapaaminen oli niin hämmentävä.

- Totta! Eihän me sinun kanssa siinä juurikaan jutelleet. Tapanin kanssa siinä enemmän puheskelin. - Mitä Tapanille tapahtui?

- Hän jäi vuosi sitten Rovaniemellä autonalle tietä ylittäessään. Tapanin elämä ei ehtinyt juuri alkua pidemmälle?

- Vai niin...vai niin. Mitä tuohon nyt sanoisi... Mihin hänet on haudattu?

- Tänne Kemijärvelle, Honkakankaan hautausmaalle.

- Mitä luulet, voitaisko me tavata vielä? Voitais käydä yhdessä Tapania katsomassa.

- Miten sinä tänne Oulusta asti? Haluaisitko sinä todella käydä minun kanssa Tapanin haudalla?

3.

Toinen puhelu

Tummuva ikkuna kertoi pimevästä illasta. Ulkona hämärsi. Jännitys hännäsi hermoja. Juse istui sairaalan käytävällä ja puristi kädellä rintaansa kuin lieventääksensä kivun tunnetta. Hetken päästä hän nousi ja palasi huoneeseensa ja teräsvuoteeseen. Halusikohan Piko samaa kuin minä? Ja halusiko hän tavata? Vai oliko hän vain kuvitellut. Oliko hän sittenkin kuunnellut liian innostuneena Pikon ääntä ja tehnyt väärän tulkinnan.

Juse oli radiosta kuullut juuri uutisen, että Kemijärven sellutehdas tultane sulkemaan lopullisesti ensivuoden aikana. Yhä uudelleen ja uudelleen uutinen käänsi ajattelun Kemijärven asioihin.

Juse oli tehnyt työelämänsä reissutyötä ja ollut sellutehtaalla useamman kerran komennuksella. Viimeksi 90 -luvun lopulla. Silloin oli työnä ollut pesurin automaattiventtiilin huolto, niin hän muisteli. Hänen elämäänsä se venttiili ei enää tulisi vaikuttamaan. Eikä koko tehdaskaan, vaikka sitä ei suljettaisikaan. Syksyisestä Kemijärven kaupungista Juse muisti tien tehtaalta hotelliin, ei juuri muuta. Piko asui nykyisin Kemijärvellä ja Sipovaarassa. Missä Sipovaara oli, sitä hän ei osannut hahmottaa.

Viikkojen sairaalassa olo laitostutti. Hän usein mietti, miksi Piko oli niin usein ajatustensa keskiössä. Niin miksi? Ja sitten se uutinen Tapanista?

No, oli tilanne mikä hyvänsä, Kalevi saa joka tapauksessa viedä hänen hankkiman paketin. Sitä hän ei aio enää perua. Tehköön Piko sillä sitten mitä haluaa. Pitäköön muistona, tai heittäköön mihin tahansa. Vaikuttaakohan tehdas paljon Pikon päivittäiseen elämään. Oli miten oli Juse päätti pitäytyä sovitussa ja soittaa.

– No hei! Juse täällä! Voiks nyt puhua, näin myöhään?

– Kyllä joo! Ei mulla tässä mihinkään kiire. Miten itse voit ?

– Tämä lähtölaskenta sen verran pitkällä, ettei tää enää säilyttelä. Tää on se viimeinen osasto ennen maahan laskemista.

– Sattuukos sua?

– Mitäs luulet? Välillä aika pirusti. Mulle jäi se viimepuhelu vaivaamaan ja se Tapani.

Mitä sinä ehdotuksestani ja asiasta ajattelet?

– Se on vielä vähän vaiheessa. Täytyy miettiä.

Juse oli hetkisen hiljaa ja mietti tovin ennen kuin jatkoi.

– StoraEnso meinaa sulkea teiltä kaupungin viimeisen elämäkorren.

– Niinhän tuo meinaa. Eikä taida jäädä meinaamiseksi. Ei se onneksi minun elämäni

paljoa vaikuta, niin kauan kuin yksikin lapsi tarvitsee R:n, S:n, tai K:oon opettelua. Tai jos nekin on ok! Niin voin opettaa vaikka Venäjää. Onneks sitäkin piakkoin tarvitaan, on täällä niin paljon Venäläistä väkeä jo nyt. Mut ei puhuta nyt siitä.

– Ei puhuta! Ajattelin, että jos viikonloppuna käytäis siellä hautausmaalla.

– Jaksaisitko tosiaan?

– Varmasti jaksan! Kun on omasta pojasta kyse, niin ja jos lupaat että olet kuskina.

– Mitä sinun vaimosi sanoo jos lähdet tämän tapaiselle matkalle.

– Minun sateenkaareni on kuule niin lähellä päätepestettä, että hän ei tätä matkaani varmasti estä. Hän ymmärtää. Ajattelin sanoa suoraan. On hänelläkin ollut nuoruus.

– Meinaatko niin. Ei kai siinä sit! Sovitaan sitten niin. Sinä varmaan tiedät sen paremmin.

–

4.

Minä ilmoitan täällä, että haluan käydä poikani Tapanin haudalla.

- Asia selvä! Minä soittelen sinulle ennen lähtöäni ja varmistan vielä.
- Niinpä! Jos asia selvä. Sovitaan niin.
- Näillä puheilla mennään!
- Miksi sitä tapaamista silloin ei koskaan tullut? Et tullut koskaan sairaalaan. Osaatko sanoa?
- En minä sitä halunnut. Sinä vain katosit!

Molemmat olivat vaikenivat. Selvästi kumpikaan ei halunnut jatkaa aiheesta. Tähänkö hänen asiansa kulminoitui, Juse ajateli. Saiko hän rukkaset naiselta, jonka löytämiseksi hän oli mielessään tehnyt työtä. Nainen, joka oli aikoinaan kadonnut, mutta silti, jota hän oli mielessään kuljettanut mukanaan koko elämänsä. Nyt hän ei jaksaisi kinastella.

- Onko teillä tehtaan lopettamisesta ollut lehdessä?
- On! Todellakin on! Täällä ei ihmisten ajatteluun vain sovi, että tehdas, jossa valtio on

pääomistajana ja muutoinkin on vielä kannattava, niin se suljetaan. Onkohan se Karvinen vähän tyhmä? Ajattele! Jos paliskunta päättää, että jonkun tietyn isännän porot kyllä teurastetaan, mutta niiden liha jätetään myymättä sen takia, että muitten poroisäntien poronlihat menevät paremmin kaupaksi.

Minun eno oli 60-luvulla rakentamassa Kemijärven tehdasta. Ja heti sen valmistumisen jälkeen hän pääsi laitostmieheksi, oli eläkkeelle jäämiseensä asti samassa työssä.

Puhutaan, että tehdas oli Presidentti Kekkonen aikaansaannos, mutta Kekkonen oli se joka antoi viimeisen sysäyksen sen rakentamiselle. Kun se lopulta sit valmistui, alkoi poliittinen vääntö Kekkosta vastaan. Tehtaan käyttämä puu ei ollut sopivaa.. ja ties vaikka mitä.

Tehdas kuitenkin oli ja pysyi. Se eli omaa elämäänsä ja tuotti kaupunkilaisille leipää. Muutaman kerran vuodessa kaupunki sai sykkeen tehtaan olemassa olostaan. Oli joko tehtaan taloudellisen vuosikertomuksen julkistaminen tai sitten oli vuosihuolto.

Pikon elämään huoltoseisakki oli vaikuttanut ainoastaan yhden kerran. Hän oli ollut kaupassa ja saman aikaisesti kaupassa ollut joku komennusmies. Tämä oli katsonut häntä pitkään ja kertonut terveiset Savonlinnasta.

Terveiset mietityttivät pitkän aikaa. Ne toivat Savonlinnan ajalta mieleen nuoren miehen nimeltä Juha-Pekka Suomela, johon hän oli siellä opiskellessaan tutustunut ja rakastunut. Ja sitten Juha-Pekka oli kadonnut. Mihin ja miksi? Vasta nyt kaksikymmentäseitsemän vuotta myöhemmin se selvisi. Ja kamalinta oli syy, miksi niin oli tapahtunut?

Kaupunkilaisille tehtaan tulevaisuudesta tiedotettiin harkiten. Kemijärvi, pieni koillislapin kaupunki kamppaili asukkaitensa hyvinvoinnin puolesta. Niin kamppaili tehdaskin. Tehtiin investointisuunnitelmia, jotka sitten kuitenkin jäi usein toteuttamatta. Nyt investoinnit oli päätetty lopettaa tyystin, kertoivat uutiset. Tehdas tullaan lakkauttamaan.

Juse kertoi Pikolle omasta työstään. Hän oli yli kaksikymmentä vuotta tehnyt reissutyötä ja muutaman kerran komennus oli osunut Kemijärvellekin.

- Piko hei! Voisiks luvata yhden asian?
- Millasta asiaa tarkoitat?
- Ajattelen? Tää on kyllä vähän hassu ajatus. Voisiko Tapanin hautakiveen laittaa laatan myös minusta. Oltais siinä vähä niinku isä ja poika. Meidän Kalevi vois hoitaa käytännön puolen.
- Minun täytyy se selvittää. Jos luvan saa, niin ehkä se onnistuu. Tosin Tapanin sukunimi on Koskela, haittaako se? Minä selvittelen asiaa. Sopiiko jos minä tulisin viikonloppuna.
- Hitto! Varmasti sopii! Mua alkaa jännittää, mut tule vaan, minä odotan.

5.

Samassa huoneen ovi aukesi. Sairaanhoidaja saapuessa huoneeseen Juse lopetti puhelunsa hätäisesti.

- Hei hei! Tule sit.

Hoitaja katsoi Jusea kuin anteeksipyydellen.

- Sinä valvot vielä? Onneks sulla on puhelinystäviä. Ja jaksat puhella. Tarvitsetko lääkettä?
- En! Mut mulla on yks hankala asia? Minä pyysin yhtä ystävää käymään. Ei kai se haittaa?
- Vähän myöhä nyt kyllä on.
- Ei se tänään tule. Viikoloppuna
- Kyllä se sopii. Tietenkin sopii!
- Mut siinä mutta onkin. Minä haluaisin Pikon kanssa käydä kerran meidän poikamme

haudalla. Ja kun tää mun oma matka on enämpi vähempi eri suuntaan. Ja pojan hautakaan ei ole täällä Oulussa.

Kolmas puhelu

- Huomenta! Juse tässä! Mikä sinulla tilanne?
- No hei! Viimeistä kuppia juodaan, sitten olen valmis lähtemään.
- Täällä on kaikki ok! Kysyit vaimosta. Ajattelin sitä ja kerroin kaikki. Vaimo tietää ja lupasi käydä aamupäivällä. Ei halunnut olla paikalla. Sanoin, että on hänkin joskus ollut nuori. Väitti ymmärtävänsä. Mitä viimekädessä sit tarkoittikaan?
- Eiköhän tämä tästä. Soittelen jos tulee jotain. Minulla on navigaattori, niin tiedän ajaa ovelle asti. Otan pari kynttilää mukaan.Nyt, nyt olen valmis.
- Luuletko, että jaksat ajaa. Minä en sit ole ajokunnossa.

Piko saapui ennakoimaansa aikaa.

Juse oli tehnyt omat matkavalmistelut. Hän ilmoitti hoitajalle lähtemisestään. Vasta sairaalan ala-aulassa hän otti päältänsä sairaalapyjaman ja laittoi sen muovikassiin.

Kemijärvelle tullessa Piko ajoi hautausmaan sivuitse vievää kapeaa metsätietä takaportin lähellä olevalle parkkipaikalle. Sieltä oli lyhyt kävely matka Tapani haudalle. Haudalla sekä Juse että Piko, sytyttivät oman kynttilänsä ja asettelivat ne Tapanin haudalla oleviin lyhtyihin. Juse luki kivistä tekstin, Kari Tapani Koskela s. 14.09.1979 - k. 11.02.2007.

Kylmä keväinen viima tuiversi hartioihin. Juse katsoi Pikoa, tämä pyyhki kyyneleitään.

- Joko mennään Juse sanoi - Meillä on vielä Ouluun matkaa.
- En kertonut sinulle ihan kaikkea. Kerroin eilen Timpalle sinusta, se tietää odotella meitä.

Piko ajoi kaupungin halki, kääntyi sillan jälkeen vasemmalle, ylitti radan, nousten Hannunkatua ylös, kääntyi sitten Sipovaarankadulle. Pysäköi sitten autonsa omakotitalon pihaan.

Ovelle saapui pellavapäinen nuorimies ja katseli tulijoita.

- Päivää! Teillähän meni kauan. Minä teitä jo odottelin.

Juse katsoi vaaleahiuksista nuortamiestä ja tervehti kädestä.

- Että Tapanin veli? Hymyili ja sanoi, salasana Sipovaara. Se on sillä nimellä kännykässä.
- Niin! Timo-Juhani Koskela. Hän piti lujasti Jusea kädestä, katsoi silmiin, sanoi sitten. Äiti ei kaikkea tiedä, että me Tapsan kanssa kyllä tiedettiin, kuka on Tapsan isä. Mutta missä sen isä on, sitä me ei tiedetty. Tapsa olis halunnu. Sanoin sille, että se ei ole sen väärtti. Jos isä haluaa tavata, niin kyllä se jollain tavoin hoituu. - Olin väärässä.

kirjoittanut nimimerkki: nihil admirari (= mitään ei pidä kummeksua)